

ELS MOVIMENTS SOCIALS CONSTRUEIXEN UNA ALTRA GLOBALITZACIÓ

Christophe Aguiton

Militant sindicalista, responsable d'activitats internacionals d'ATTAC-França

Ponència transcrita, pronunciada en castellà

Avui parlaré dels moviments socials i, més concretament, dels moviments contra la globalització neoliberal. Però a la introducció vull dir que hi ha hagut un canvi molt fort a nivell mundial i en molt poc temps, probablement aquí a Barcelona s'ha vist amb l'èxit de la manifestació de juliol de 2001 i el creixement del moviment ATTAC, el moviment de la *llicència global* i tot el moviment social que hi ha al voltant de tot això. Podem dir que en dos anys, entre Seattle i avui, el món ha canviat molt en relació al moviment antiglobalització i el creixement dels moviments que han anat sorgint. Han canviat molt les coses a nivell del moviment social però també de les respostes polítiques, i després de l'11 de setembre l'interessant és veure que el moviment no ha disminuït, al revés, sobretot a Europa.

Després de l'11 de setembre vam tenir 4 manifestacions grans a Europa. La primera va ser a Lieja, a Bèlgica, on tenia lloc el Comitè ECOFIN, els Ministres de Finances de tota la Unió Europea que havien de parlar de la Taxa Tobin. A la manifestació hi van anar més de 10.000 persones, molt més del que esperaven els organitzadors. La segona manifestació va ser a Ginebra, a Suïssa. La idea era organitzar una mobilització contra el nou cicle de negociacions de l'Organització Mundial del Comerç. Vam anar més de 5.000, en una ciutat força reduïda –a Ginebra hi ha unes 500.000 persones- i poder reunir 5.000 persones en poc temps va ser realment un èxit molt gran. La tercera manifestació, la més impressionant, va ser a Itàlia, entre Peruggia i Assís, que són dues ciutats molt maques però força aïllades al centre d'Itàlia, va ser una marxa per la pau però també en contra de la globalització neoliberal, amb més de 250.000 persones, el mateix nombre que a Gènova, en un ambient totalment pacífic; un nivell de mobilització tan fort és realment la prova de la força d'aquest moviment. La darrera va ser fa una setmana a Bèlgica, també se celebrava una cimera de la Unió Europea. Hi va haver dues manifestacions, una de 10.000 i una altra de 15.000, cosa que va ser una sorpresa increïble en aquest país en el qual les manifestacions són generalment més reduïdes. Això és un senyal, és un signe de la força i de l'impacte del moviment des del punt de vista social. Però també a nivell polític i de l'impacte del moviment les coses són realment molt diferents després de Gènova. Per donar alguns exemples, després de Gènova i abans de l'11 de setembre, tant el Govern de Bèlgica, el Govern francès o el Govern d'Alemanya van acceptar parlar i intentar integrar la Taxa Tobin dins el calendari de discussió de la Unió Europea, la qual cosa representa un canvi que nosaltres considerem molt important.

Després de l'11 de setembre hi va haver alguns analistes i polítics de dretes que van explicar que a partir de l'11 de setembre el moviment contra la globalització neoliberal no podia parlar perquè era una forma de vincle entre els terroristes de Bin Laden i aquest moviment, però aquesta va ser una reacció minoritària. Hi va haver un editorial dins el *Wall Street Journal*, que és un diari força de dretes, que s'anomenava "Adéu Seattle", però va ser l'únic. En general no és així, jo veig des de França que els partits, inclosos molts partits de dretes, pensen ara que la globalització, com a temàtica general, i els moviments contra la globalització neoliberal són un fet molt important, un dels fets clau que han de discutir per veure què fer en aquesta nova situació i pensen que els esdeveniments de l'11 de setembre, de manera una mica paradoxal, donen més força a la idea de que aquest món ha de canviar i que no es pot seguir com abans de l'11 de setembre.

Veurem tot això a Porto Alegre, que és una mica la nostra trobada mundial, la més important. Serem més de 50.000 per discutir, no només per manifestar-nos, i l'impacte polític de Porto Alegre serà increïblement fort. Per posar l'exemple francès, el país que conec més, hi ha 8 ministres que volen anar a Porto Alegre i que ja van dir que hi volen participar, integrar-se en el procés, i això plantejarà problemes per nosaltres, perquè segurament dins aquests vuit

ministres alguns van fer coses que pensem que van estar molt malament, però bé, el fet d'anar a Porto Alegre és un signe per nosaltres de la importància i de l'impacte polític del moviment i, el que és veritat a França és també veritat a altres països. L'últim país en el qual el moviment antiglobalització va créixer molt ràpidament va ser Alemanya, on ATTAC es va crear fa exactament una setmana amb més de 5.000 persones. A la reunió de creació d'ATTAC a Alemanya, dins d'aquestes 5.000 persones hi havia gent de tots els colors de l'esquerra, des dels més radicals fins a diversos grups dels verds i també dels socialdemòcrates. Hi havia Oscar Lafontaine, antic ministre d'Economia, i els més grans sindicats del món. Tots aquests van ser al congrés de creació d'ATTAC, cosa que també és un signe de creixement del moviment després de Gènova.

Això era només per plantejar una mica la importància de les coses. Ara intentaré explicar el moviment en tres parts. La primera és per donar alguns elements que ajudin a entendre per què aquest moviment va créixer tan ràpidament. La segona part, la més important probablement, és descriure el moviment per veure quins són els seus principals aspectes. I la tercera és la d'apuntar alguns problemes que tenim dins del moviment.

Respecte les arrels del moviment, el més important és entendre que és una reacció a la implementació, a l'estabilització en el món d'una nova fase del capitalisme industrial. El capitalisme industrial té als nostres països entre 100 i 50 anys de creació, una mica més de 200 si es mira Anglaterra, però és al voltant de 100, 200 i 50 si es mira el conjunt del món desenvolupat. Aquest capitalisme industrial va tenir fases molt diferents, als anys 50, 60, fins i tot a l'inici dels 70, a diversos països d'Europa, com per exemple a França, el capitalisme era totalment diferent al que coneixem actualment. El que podem dir és que després de l'entrada en crisi del capitalisme a mitjans dels 70, al 74-75, hi va haver a tots els 80 un període de recerca d'una sortida, en el qual el capitalisme intentava resoldre la seva crisi per diferents vies, era el període de les modes, la moda del capitalisme alemany, en francès anomenàvem a això el capitalisme renà, hi va haver també un període de moda a favor del capitalisme japonès, s'anomenava a França "toyotisme", tothom volia saber què passava al Japó per intentar implantar i crear les mateixes regles als nostres països. Hi va haver diverses temptatives però el segur és que des de l'inici dels 90, fa deu anys, a Estats Units primer, i després d'Estats Units a Europa, a la major part dels països desenvolupats o semi desenvolupats com Coera, i també Brasil o Mèxic, hi ha una estabilitat del capitalisme que més o menys des del seu punt de vista funciona. Vull dir amb això que pel capitalisme la senyal de la seva crisi és la baixada molt ràpida del rendiment del capital invertit. Als anys 75 el rendiment del capital va baixar molt ràpidament i tots els esforços eren per recuperar un nivell de rendiment el més alt possible. Això va passar a Estats Units a l'inici dels 90 i es va desplaçar des d'Estats Units a Europa entre el 93 o el 95, depèn dels països. Però en els darrers 10 anys podem dir que des del seu punt de vista el capitalisme a nivell mundial va resoldre la seva crisi. Parlo del costat de la banda del capitalisme, no de la nostra, va resoldre la seva crisi en el sentit que va ser capaç de crear i també de tenir un cicle d'acumulació molt alt. Ara les coses són més complicades, aquest capitalisme té característiques molt específiques. La primera característica és el pes del mercat financer i això és totalment nou. Abans, a Alemanya, però probablement també a Espanya o a França, el capital estava barrejat entre capital que ve del sector bancari i el capital industrial. Ara hi ha una separació molt gran entre els dos i un pes increïblement fort del capital financer per controlar el nivell de rendibilitat de les empreses, i això es fa de manera separada de la gestió de les empreses, per una raó molt simple, una gran part d'aquest capital són els fons de pensions, és el capital invertit pels treballadors, capital nord-americà al principi i ara també europeu, i les regles que fan servir aquests fons de pensions els obliga a estar fora de les empreses. Per llei, a Estats Units, la gent que manega els fons de pensions no pot dirigir les empreses. Però al mateix temps, el que podem dir és que el capital financer de les grans regles a nivell mundial, perquè si una empresa vol tenir capital, i això és clau pel desenvolupament d'una empresa, ha d'acceptar les regles que fixa aquest capital financer, ja sigui Georges Soros o els fons de pensions americans o europeus. Aquesta és la primera característica d'aquesta fase del capitalisme.

La segona característica és l'obertura generalitzada de les fronteres, en un principi a les mercaderies industrials, després a les mercaderies del sector agrícola, als serveis bancaris, financers, a les assegurances, a tots aquests sectors a més dels sectors de serveis públics, com el telèfon, l'electricitat, hi ha una obertura general de tots els sectors de les activitats

humanes dins un mercat cada vegada més obert i aquest va ser el paper d'aquests grans cicles de negociació per obrir el comerç a totes les branques i a tots els tipus d'activitat humana possible. Aquesta és la segona característica i, si volem simplificar en extrem, aquestes són les dues principals característiques d'aquesta nova fase del capitalisme: el pes del capital financer i l'obertura de les fronteres i una era de lliure comerç generalitzada a nivell mundial.

Però aquestes dues característiques tenen moltes conseqüències. La primera és un canvi molt ràpid en l'organització i en el funcionament de les mateixes empreses. En els anys 50 o 60 les empreses eren força grans, amb una plantilla, un nombre de treballadors força important, grans centres de fabricació. Ara tot això ha canviat. Les empreses intenten focalitzar-se en la seva especialitat de base i de subcontractar tot el que poden subcontractar i es pot dir que el model de capitalisme actual és l'empresa Nike. Tothom coneix aquestes sabates. És una empresa que no té centre de producció, que es limita a dues coses: un petit grup d'investigació, perquè fer sabates d'esport no és massa important, i un centre de màrqueting, això és més important per crear tota aquesta publicitat "Just do it", el logo i tot el que són actualment les característiques d'una empresa com Nike. Tots volen fer aquesta mena d'evolució i també grans sectors industrials – a França tenim un dels nostres principals grups industrials que s'anomena Alcatel, que fabrica productes de telecomunicacions, de molts productes professionals o semiprofessionals-, i Alcatel vol –no sé si podran fer-ho- però volen fer la mateixa evolució que Nike, aturar el seu centre de producció i tenir només un centre d'investigació i un centre de màrqueting. En el cas d'Alcatel la investigació serà, òbviament, molt més forta que en el cas de Nike, però dona una mica la idea de l'evolució del capitalisme a nivell mundial. Això crea nous problemes, i un problema clau per un sindicat; com pot actuar un sindicat en una empresa en la qual no hi ha obrers, no hi ha fàbriques i hi ha només una subcontractació d'una cadena d'empreses que treballen per a ella. Coneixem ara la resposta. Hi va haver diverses experiències a Estats Units o a França que demostren que els obrers, si volen guanyar, han de crear una nova aliança i tenir com a base de la seva mobilització, no la vaga o la manera tradicional d'actuar, perquè el que és el valor real de l'empresa és el logo, la marca. Això ho explica molt bé el llibre de Naomi Klein *No logo*. Explica molt bé com a Estats Units els treballadors de Nike, les gentes dels països pobres que treballen en la subcontractació de Nike, van fer una aliança amb els joves del moviment estudiantil, també amb les associacions de consumidors, les associacions de defensa dels Drets Humans, per atacar la imatge de Nike, i el que el compta més que res per Nike és el logo, la marca. Això va ser clau. Vam fer el mateix a França en contra de Danone. Danone és un gran grup transnacional que va acomiadar molts obrers al Biscuit Lu, és una marca coneguda i les galetes no eren una branca que perdia diners, guanyaven diners però no els suficients per l'empresa i van decidir acomiadar la gent. Vam fer una cosa totalment nova, barrejar una vaga dins de l'empresa, organitzada pels sindicats com totes les vagues, i un gran front únic de moviments de consumidors, de moviments de ciutadans com ATTAC i altres, per cridar al boicot de Danone. Ara sabem que el boicot va tenir com a efecte una pèrdua del 10% de les vendes de Danone durant un mes. És molt un 10%, en les xifres d'un negoci és molt important. Aquesta és la prova de l'eficàcia d'aquest nou tipus de mobilització que canvia totalment la manera d'actuar del sindicalisme actual.

Això és un petit exemple que demostra com el canvi molt ràpid que coneix el món de l'empresa obliga els obrers i, més generalment a nosaltres ciutadans i la gent dels moviments socials, a canviar la seva manera d'actuar, perquè era inimaginable fa 30 anys fer una aliança entre consumidors, una associació com ATTAC, joves estudiants, etc., per atacar un logo d'una empresa o d'un grup industrial, totes aquestes coses que somiaven a les plantilles de les fàbriques. Hi ha realment un canvi molt fort, això vol dir que amb tota aquesta cadena de subcontractació, el contracte de treball i la manera de treballar canvien totalment, el que a França anomenem la flexibilitat, és realment un canvi total en la manera de treballar per tots nosaltres i la creació d'un nivell de precarietat increïble a tots els nostres països. I això vol dir que estem realment en un canvi gairebé de civilització. El que vull dir és que per la meua generació -tinc 48 anys- quan era nen era obvi que jo viuria millor que els meus pares i que els meus fills viurien millor que jo, aquesta idea d'un progrés en la manera de viure, en els recursos que cada família tenia era òbvia per a tothom, era realment una filosofia de la vida després de la II Guerra Mundial a tot el món desenvolupat. Avui, aquesta idea que era òbvia per tota la gent de la meua generació ja va acabar i tothom sent una inseguretat social molt forta per la seva pròpia vida i sobretot per la vida dels seus fills, aquesta situació dona una disponibilitat a

les lluites molt més gran que abans, i és per a mi potser l'arrel més important de tots els nostres moviments, ja siguin els moviments socials clàssics, sindicals i tots, o els moviments contra la globalització neoliberal en el qual estem integrats ara. Això em sembla clau. El tema social també és molt important, òbviament les dificultats són més grans per a la població que està en situació de debilitat. Parlo per exemple de les dones, que són les primeres víctimes del treball a temps parcial o precari, parlo dels immigrants, que són els primers en ser acomiadats quan hi ha problemes a les empreses, i de la gent que per una raó o altra està en una situació de gran fragilitat en relació amb el contracte de treball.

Però hi ha una altra cosa que és molt important en aquesta nova fase del capitalisme, és tot el que té a veure amb el medi ambient, el que anomenem ecologia. No vull dir amb això que els problemes mediambientals tinguin a veure només amb la fase actual del capitalisme, sabem tots que a Anglaterra al final del segle XIX les condicions de vida eren horribles i l'ecologia no era una cosa tinguda en compte i hi havia molts problemes, sabem tots que a la Unió Soviètica abans de la caiguda del mur de Berlín les condicions del medi ambient eren del pitjor. No s'ha de reduir la qüestió dient que tots els problemes del medi ambient venen del capitalisme, però hi ha nous problemes que planteja l'obertura dels mercats i això crea noves temàtiques d'acció. Per donar algun exemple, un que em sembla central, és l'apropiació de la propietat genètica dels països pobres. M'explico. Als nostres països, els països temperats, hi va haver una glaciació fins fa 10.000 anys i per això el nombre d'arbres, el nombre de diferents espècies d'animals i de plantes, és molt reduït. A Europa occidental tenim 20 arbres, no més, tots els altres venen del Japó, d'Estats Units i de Canadà. Si anem als països tropicals, en els quals no hi va haver glaciació perquè són a prop de l'equador, la diferenciació de les espècies és molt més gran. A totes les selves tropicals hi ha 2.000-3.000-4.000 tipus d'arbres i una varietat increïble, parlo només dels arbres, però és el mateix a una escala més gran per tots els tipus de plantes i també pels animals, siguin insectes, bacteries, etc. Hi ha una diversitat increïblement més gran als països tropicals i equatorials que en els nostres països. Però com en els països rics estan les grans multinacionals del sector farmacèutic, del sector agrícola, del sector químic, i el futur és al camp de la genètica, volen apropiat-se de tot el que ve d'aquests països tropicals, que són països pobres, i hi ha una lluita terrible per tenir el control de la propietat intel·lectual. Darrere del debat de la propietat intel·lectual hi ha el control de les riqueses dels països tropicals, i sobretot, de la diversitat genètica, que és una de les coses clau pel segle que ve. Això crea un munt de problemes nous per a nosaltres: com definir la propietat intel·lectual, quina mena de propietat de les coses genètiques, és possible o no donar un *copyright* sobre les coses vives,... Aquí es creen nous problemes ètics i comercials, perquè per les grans firmes són problemes purament comercials, però tota aquesta temàtica del medi ambient és molt important en la mobilització de molts grups d'ONG i també de joves.

Un tercer tema molt important és la democràcia. No vull idealitzar el que eren els sistemes polítics dels anys 60-70, però els nostres països, els països democràtics del nord, tenien almenys democràcia als anys 50 i 60, els nivells econòmics i polítics eren els mateixos més o menys, les nostres economies eren nacionals i els nostres nivells de decisió política també eren nacionals, i hi havia una possibilitat pels ciutadans de triar els seus dirigents polítics pel vot i també la direcció de cada país. En general, als països de l'oest hi havia una direcció capitalista però en el gran marc del capitalisme hi havia grans diferències. Els països escandinaus, del nord, Suècia, Noruega, Dinamarca, van crear un model molt específic, clarament capitalista però amb molt poques desigualtats, amb un nivell d'Estat del Benestar increïblement fort, degut al pes de l'opinió pública, del vot, de la correlació de forces i d'un marc en el qual hi havia una correspondència entre el nivell polític i el nivell econòmic. Ara tot això ha desaparegut, en part per la demagògia dels nostres governs, perquè quan tenen un problema podrien de vegades resoldre'l però prefereixen dir "no, no és culpa nostra és culpa de la Unió Europea, o del món..." També sabem tots que la globalització de l'economia crea un nou problema, ja que moltes coses succeeixen fora dels nostres Estats o les nostres comunitats.

Els moviments socials tenen en compte aquests tres tipus de problema: problemes socials (problemes dels immigrants, de les dones i de tots els sectors socials), problemes del medi ambient i el tema de la democràcia. I cadascun entra al moviment amb una d'aquestes temàtiques i l'interessant és veure que es crea un nou tipus d'aliança. A Seattle, fa exactament dos anys –el novembre de 99- hi va haver una manifestació formada per gent molt diversa, hi havia ecologistes que defensaven les tortugues marines, hi havia sindicalistes de la siderúrgia

que defensaven la metal·lúrgia, hi havia joves de tota mena, ONG de diferents llocs, i els periodistes i els editorialistes de la premsa anglosaxona explicaven que tot això es dissoldria en molt poc temps, perquè hi havia, des del seu punt de vista, molt poc a veure entre un ecologista que defensa una tortuga marina i un sindicalista que defensa el seu lloc de treball en una gran empresa de la metal·lúrgia nord-americana. Però de fet va ser exactament al contrari, i els moviments poc a poc s'han anat apropant. Explico això per donar una imatge com les anelles d'una cadena, cadascú té la seva pròpia identitat, una ONG, un sindicat, un moviment camperol tenen la seva pròpia identitat però fan com una cadena, quelcom força sòlid i eficaç, que té la particularitat de l'anella però també la particularitat del conjunt. És la mateixa mena d'imatge que una teulada formada per teules, cada teula té la seva pròpia identitat però la teulada té la seva pròpia utilitat com a conjunt. I els moviments són quelcom semblant, en el sentit que cadascun té la seva identitat, no estem de cap manera en un món en el qual seria possible pensar, com ho vam fer als anys 60 o 70, en grans organitzacions mundials verticals amb comissió executiva mundial, buró executiu mundial... abans els grans sindicats tenien grans Internacionals, els partits polítics també i tots pensaven conduir les coses a través d'aliances de grans moviments que podien dialogar entre ells. Ara això és totalment impossible, les coses són més flexibles, més obertes, però cadascú té la seva identitat pròpia, amb grups que poden ser grans com el Moviment dels Sense-Terra, que va rebre el Premi de la Fundació Comín, que té més d'un milió de famílies –diversos milions de persones-. Aquests moviments socials tenen la característica de barrejar i apropar tipus de gent molt diferent, però s'ha de tenir en compte que si tot això funciona és perquè tenen un enemic, un adversari comú que és la nova fase del capitalisme industrial, perquè tenim tots la idea molt clara de que s'han de canviar les coses. Els últims que es van integrar en el moviment van ser Amnistia Internacional (AI). Al començament, Amnistia Internacional tenia una idea molt precisa sobre el fet que la seva missió era defensar només els presos d'opinió, si un pres estava en una lluita de guerrilla no era defensat per AI. Però avui han decidit, a nivell mundial, canviar al seu estatut per integrar la idea que ara han de combatre també contra la globalització neoliberal. Per una raó òbvia, AI tenia un president de l'oest africà i tothom sap a l'Àfrica hi ha unes guerres terribles, amb greus problemes de drets humans a diversos països, però que l'arrel d'aquestes guerres és que s'han debilitat els Estats pel pes del deute extern, pel pes de la globalització neoliberal, que ha propiciat gairebé la desaparició de molts Estats. AI, que vol preocupar-se dels drets humans, pensa que sense combatre les arrels és absurd combatre només per defensar una dona, un home, un jove a un país, s'ha de fer, però al mateix temps s'ha de combatre el sistema que va produir aquestes efectes. Això és per donar un exemple de com mica en mica s'apropen diferents grups, diferents ONG, diferents sindicats i diferents parts del moviment social.

Aquest moviment, que va sorgir a Seattle fa dos anys, fou possible perquè en alguns països, en alguns sectors del món hi havia arrels abans de Seattle, perquè no és possible pensar que un moviment sorgirà del no res i passarà de zero a tot en un dia. Al sud hi havia alguns moviments que van conèixer un creixement molt fort en els darrers 10 anys, penso en el MST, penso també en el zapatisme. Probablement en un nivell simbòlic els precursors del moviment mundial en el qual som ara és l'Exèrcit Zapatista d'Alliberament Nacional (EZLN) perquè van ser els primers l'any 1994, fa set anys, en defensar al mateix temps la identitat i la defensa dels pobres en un país pobre –els indis de Chiapas- però també tenien un discurs totalment universal, la lluita contra el neoliberalisme en aquesta època i la idea que per canviar aquest ordre neoliberal es necessita una aliança mundial que ells van anomenar Primera Reunió Intergalàctica, que van celebrar a la selva Lacandona el 1996. Això va ser, probablement a nivell simbòlic, l'inici del moviment.

Però no va ser només el MST i Chiapas, també a alguns països desenvolupats hi havia arrels que expliquen per què ara hi ha un moviment tan fort. Hi ha dos països clau, França i, sobretot, Estats Units. A França tothom va tenir ocasió de veure a la televisió la gran vaga del 95, o el moviment dels Sense Papers, els immigrants, o el moviment dels aturats, el moviment va créixer a l'inici dels 90 i això explica per exemple perquè ATTAC va ser creat primer a França, perquè hi havia totes aquestes experiències acumulades des de feia 10 anys. L'experiència a Estats Units també va ser molt important, amb dos situacions clau que juguen un paper decisiu a Seattle. Primer, un moviment de joventut molt fort, que a Estats Units va començar a principis dels 90 al voltant de la temàtica de la "roba" i del que he citat anteriorment sobre Nike. Els primers moviments a Estats Units van ser pel que s'anomenava "robes netes", en com es feia el producte. La idea era controlar a les Universitats nord-americanes tots els jerseys, a cada

universitat els joves van començar a seguir la producció d'aquests jerseis per veure d'on venien, quina mena d'empresa els feia, quina mena de problemes socials va tenir la gent que els van fer, etc., tot un seguiment molt útil. I això va permetre a la joventut americana començar a voler canviar una mica el món, per una cosa força simple al començament però poc a poc amb una visió més àmplia de les coses, i es va crear un moviment d'acció molt fort perquè la lluita era contra les direccions de les Universitats per dir "si treballen amb aquesta firma, ja sigui GAP o una altra, tindran problemes, organitzarem vagues,..."

Això va ser l'inici als Estats Units, però al mateix temps hi va haver un canvi molt important en el sindicalisme nord-americà. El sindicalisme nord-americà és força dèbil perquè és un país molt liberal en el qual un sindicat només existeix si la majoria absoluta dels obrers vota a favor de la creació d'un sindicat. El que vol dir, i és una broma molt coneguda a Estats Units, que els sindicats poc a poc es redueixen a "coses d'homes, no de dones", "de blancs, no de negres", de la regió dels Grans Llacs al voltant de Chicago i Detroit, de més de 50 anys i generalment de les empreses del sector de l'automòbil, i gairebé res més. Per donar una xifra, a la gran empresa Microsoft que hi ha Richmond, Califòrnia, més de 20.000 treballadors creen tot el software de Microsoft. Dins d'aquesta empresa, el sindicalisme nord-americà que és un sindicat únic, perquè no hi ha com a Espanya o a França la divisió sindical de CCOO, l'UGT, la CGT, el nombre d'afiliats a aquesta empresa de 20.000 treballadors era de 20 o 30. Vol dir que els testimonis de Jehovà o les altres sectes tenien 10 vegades més afiliats a l'empresa que els sindicats, els sindicats estaven a punt de desaparèixer en diverses branques d'Estats Units, per això hi va haver un canvi molt fort per tenir un sindicalisme més actiu, més militant, amb organització de vagues, la més coneguda va ser la de UPS, que és com correus privat, que a Estats Units tenen la meitat del mercat, aquesta vaga contra la precarietat era premonitòria del que anava a esdevenir. Hi va haver un canvi molt fort dins el propi sindicalisme. L'any 1995 hi va haver un congrés de la FLCIO, és el nom del sindicat, en el qual hi va haver una baralla entre dues tendències, i va ser la tendència més "radical" –no és la CGT espanyola-, molt més militant que l'antiga direcció, i la idea clau d'aquesta nova direcció de la FLCIO és que l'única manera de salvar el sindicalisme a Estats Units era primer construir a tots els nivells aliances amb altres sectors de la societat, joves, ONG, moviments de veïns, moviments de dones i tots els moviments que existeixen a Estats Units, i segon fer de la lluita contra la globalització neoliberal el seu eix central pels anys que venen. I això ho va canviar tot, perquè el sindicalisme per aquestes dues decisions clau en la seva pròpia vida es va integrar totalment en la lluita de Seattle i en la lluita de Washington. El mateix sindicalisme nord-americà, al mateix temps que va fer això, sostenia a Al Gore que era l'home que seguia Clinton i sostenia un govern que de fet organitzava la globalització neoliberal. Hi havia contradiccions, debat, una vida política i social important, però el fet de que el sindicalisme nord-americà es veïés obligat a canviar de línia de forma molt ràpida va fer que canviessin totes les coses a Estats Units. No es pot entendre Seattle sense, primer, aquest moviment de la joventut, molt fort, i segon aquest canvi molt important en el sindicalisme nord-americà. Aquestes van ser les dues arrels que expliquen per què un dia a Seattle 30.000 persones van bloquejar l'Organització Mundial del Comerç.

Per entrar una mica en el detall dels moviments, l'important primer és veure que hi ha realment un creixement increïble del moviment de la joventut. Aquí, a Barcelona, es va veure. Jo era al juny a la manifestació per a la Banca Mundial Barcelona 2001, va ser molt impressionant per mi veure el nombre de joves que hi havia al carrer, a les manifestacions que es van organitzar. A Gènova, jo hi vaig ser també, i probablement molts de vostès van veure a la televisió les imatges, molts joves; a Estats Units, molts joves; a Gotteborg, a Suècia. Hi ha a tot arreu del món un moviment de joventut que té moltes característiques comunes al que va ser l'onada de mobilitzacions dels anys 60-70, en la qual la cimera va ser Maig del 68. El que vull dir amb això és que és un moviment que surt dels llocs dels països dominants, és exactament com als anys 60. A Estats Units la Universitat en la qual el moviment és més fort és Harvard, que és el cor de les elits a Estats Units. A Harvard hi ha un moviment increïblement fort i és una mica com a França als anys 60, en el que s'anomenava l'École Normale Supérieure, on hi eren Althusser i altres, també el cor de les elits franceses. Això és molt característic d'un moviment que no és només la resistència dels pobres, ja siguin indis, obrers o aturats en un racó de món, sinó del cor del món, un inici de contradicció que poc a poc passarà a totes les branques, a tot arreu del món, exactament com el 68. El moviment va començar a principis dels 70 en els centres industrials del món, Estats Units amb el moviment hippie, el moviment contra la guerra de

Vietnam, després a Europa Occidental i de mica en mica a tot el món. Estem exactament en el mateix tipus de fase, amb moltes diferències. Clarament avui les coses no passen per la construcció d'organitzacions revolucionàries com hi havia als anys 60 o 70, la ideologia del moviment és molt diferent, és un moviment de revolta com abans però amb una altra ideologia, una altra manera d'actuar, té moltes diferències però amb una gran envergadura i, estic segur, un resultat de la mateixa importància.

El segon és l'entrada dels moviments socials dins el moviment contra la globalització neoliberal, i això passa sobretot amb els moviments dels que són més explotats, els més oprimits. Parlaré dels moviments d'aturats o de lluita contra l'atur. La xarxa de les marxades europees contra l'atur va ser la primera en integrar-se en el moviment. La marxa mundial de les dones contra la violència i contra la misèria, que es va celebrar l'any 2000, també va ser una de les primeres parts del moviment social que va acceptar entrar en el moviment des del començament. També els camperols pobres d'aquest gran moviment mundial que s'anomena Via Camperola, que és una Internacional dels camperols que té 53 milions d'afiliats, el MST n'és membre, a França la Confederació Camperola n'és membre, aquí a l'Estat espanyol el SOC d'Andalusia n'és membre i el sindicat basc també és membre de Via Camperola. És un moviment molt fort, sobretot al Sud però també a alguns països desenvolupats. Aquest moviment va acceptar des del començament integrar-se en el moviment mundial sense problemes. Hi ha una arrel social que els apropa als moviments de joventut i que dona força i estructura al moviment.

Dins el moviment social hi ha el problema del moviment sindical, amb totes les dificultats que existeixen. Són molts els sindicats que integren el moviment, al Brasil la CUT (Confederació Unitària dels Treballadors), a Corea del Sud la KCTU (la gran confederació, molt radical, dels obrers coreans), a alguns països d'Europa com França SUD, també la CGT francesa, etc.

El quart sector que integra el moviment són les ONG, és una problemàtica important i força nova. Hi ha d'una banda la integració de les ONG dins el moviment mundial i alhora hi ha contradiccions. Les ONG són el resultat de dues coses: el fet que en els anys 80 la militància del jovent no podia expressar-se dins els partits polítics i tampoc en els moviments socials. Als anys 80 els sindicats estaven molt mal vistos i el moviment com el moviment contra la globalització neoliberal no existia, per això hi va haver una part del jovent que es va integrar dins les ONG per fer coses més concretes, per ajudar, per recolzar els pobles pobres, etc. Però al mateix temps el creixement de les ONG també s'explica per una raó molt senzilla, pagar a un funcionari europeu o a un funcionari de l'ONU per anar a Kosovo o a Cambotja o demà a Afganistan és molt car, perquè s'ha de pagar un salari, s'ha de pagar la jubilació, i això costa molt. És molt més barat per a una institució multinacional, ja sigui la Unió Europea o l'ONU, pagar a una ONG perquè faci la mateixa feina, i això crea nous problemes, perquè aquestes ONG reben els diners d'aquestes institucions i, per això, hi tenen un vincle i no són totalment lliures, pel propi pes del seu contracte amb les institucions multinacionals. Plantejo aquest problema molt ràpidament però val la pena destacar-lo.

En els darrers anys, a Europa i a gairebé tots els països han sorgit nous moviments que són el punt d'acostament entre tots els moviments socials i del jovent, això a cada país és diferent. A alguns països és ATTAC qui representa més o menys aquest moviment, és el cas de França o d'Alemanya, a altres països són moviments totalment diferents, a Anglaterra per exemple ATTAC no existeix però hi ha un moviment que s'anomena Globalise Resistance, Globalitzar la Resistència, que més o menys representa el moviment ara, i a la seva esquerra té una altra petita organització que és un moviment que s'anomena Reclaim the Street, Recuperar el Carrer, i a la seva dreta es pot dir que existeix un moviment més moderat que s'anomena Jubilé 2000, que és el gran moviment de lluita contra el deute del Tercer Món. Aquí hi ha la visió d'un moviment que no és ATTAC, són altres moviments, però també amb aquesta idea de moviment global que pot respondre a tots els aspectes de la globalització neoliberal, ja sigui el medi ambient, els problemes socials, els problemes democràtics o totes les mobilitzacions de Gènova, demà de Barcelona o Sevilla, i totes les grans cites del moviment mundial.

A d'altres països, com Espanya o Itàlia, hi ha una barreja de diferents moviments. A Espanya existeix ATTAC a diverses ciutats, amb més força a Barcelona i Madrid, existeix també el Moviment de Resistència Global, també a Barcelona, a Saragossa, a València i a Madrid, i al País Basc hi ha una altra organització que es diu Ema Eta Mundao. A Itàlia hi ha també una

barreja entre ATTAC i el Fòrum Social de Gènova, que va organitzar la manifestació de Gènova i que es va transformar en el Fòrum Social Italià. A gairebé tots els països d'Europa hi ha moviments de tipus global que són el lloc en què es creuen, es barregen i sorgeixen aliances entre totes les forces del moviment.

A Europa i a diverses parts del món tots els moviments van explicar molt clarament la seva condemna dels atemptats de l'11 de setembre, perquè els actes de Bin Laden, d'aquesta mena d'organitzacions, estan al costat oposat del que volem fer. Perquè el nostre moviment és un moviment democràtic que té com a base de recolzament la voluntat democràtica de la majoria del poble i també perquè el nostre moviment és un moviment d'emancipació, el que volem és donar més llibertat i permetre a cada part del moviment guanyar la seva pròpia llibertat, siguin les dones, els joves, els homosexuals, les diferents parts del moviment. Al Qaeda, l'organització de Bin Laden, vol exactament el contrari. El moviment, per fer possible una altra globalització, va ser molt clar en el seu rebuig del terrorisme i dels atemptats de l'11 de setembre, al mateix temps el moviment, en la seva gran majoria, va rebutjar també els bombardejos de la població civil d'Afganistan, i hi va haver un consens a Itàlia, amb una gran manifestació a Peruggia-Asís, també a França –ATTAC està dins d'aquest gran moviment que rebutja el terrorisme i els atemptats però també el bombardeig de les ciutats d'Afganistan-, i com crec que va passar aquí a Espanya, que hi va haver manifestacions a Barcelona i a Madrid, penso que hi ha consens a nivell mundial en aquest aspecte.

Hi ha una dificultat una mica més gran a Estats Units perquè allà els sindicats diuen que volen justícia pels seus membres, els que és normal, perquè hi va haver 2.000 membres dels sindicats que van morir a les Torres Bessones de Nova York i volen justícia per a tots, per això no s'han integrat totalment en el moviment contra la guerra. Per una altra banda, moltes ONG i moviments de joves diuen "bé, estem al cor de l'imperialisme i aquí a Estats Units hem de ser els més radicals en contra de la guerra", i això crea una diferència entre sindicats i moviments de joves i ONG. Estats Units és l'únic país que té aquesta diferència. Penso que les coses s'acostaran en poc temps i que és un pas gairebé obligatori després dels atemptats.

Hi ha també el problema entre universalitat i identitat, els moviments no tenen el mateix punt de vista, depèn de quin sigui el seu punt de partida. Les persones que viuen en una situació de pobresa i de marginació, quan s'organitzen, comencen per la defensa de la seva identitat, no és possible començar d'una altra manera, això és una cosa clau que explica, per exemple, perquè els zapatistes defensen de manera tan forta la identitat dels indis. En els moviments d'aturats la defensa de la seva dignitat és quelcom obligatori, i la dignitat passa per la defensa de la seva identitat. Al revés, si venen d'un lloc i d'un sector social que no té problemes d'opressió molts forts, la defensa de coses més universals és més fàcil. I pel moviment juvenil, que ve de les grans universitats, la defensa d'un model contra la globalització neoliberal i a favor d'una altra globalització és quelcom totalment natural, però amb la dificultat d'integrar els moviments identitaris. Hi ha també un altre aspecte que s'ha posat de manifest. Els moviments de joves americans que s'anomenen Direct Action Network, la Xarxa d'Acció Directa, van escriure després de Seattle un article sobre "Where were the colour in Seattle?", "¿On era el color a Seattle?", perquè era molt estrany per ells veure que a Seattle, a la manifestació, eren tots blancs, no hi havia ni un negre, ni un chicano, ni un immigrant. Per a la gent que estava a Praga, per exemple, va ser exactament el mateix, Praga és molt a prop d'Alemanya i a Alemanya hi ha milions i milions de turcs, kurds, marroquins... a Praga no n'hi havia ni un, o molt pocs. I això crea un problema, perquè la realitat és que aquest moviment global surt del lloc de les dominacions, de les grans empreses, té un discurs totalment universal contra el neoliberalisme per construir un altre món, una altra Europa, una altra mundialització..., però dóna poc espai per permetre als sectors oprimits demostrar la seva pròpia utilitat i poder defensar la seva pròpia identitat. Aquest és un dels problemes més complexos que hem si no resoldre sí obrir un espai i tenir-lo en compte.

Tornant als sindicats, el que explicava per Estats Units és el millor model. A Europa occidental les coses són més complexes. Durant la manifestació del juny a Barcelona hi havia la CGT, CCOO, però a Gènova, els tres grans sindicats es van negar a mobilitzar-se per la manifestació. Hi ha un problema a Europa perquè el sindicat se sent fort, sobretot a Alemanya, a Anglaterra, als països en els quals el sindicat està unificat, ells pensen que poden defensar-se sols i que tindran molts problemes si s'alien amb els altres, perquè són moviments

assemblearis, que no tenen disciplina, no tenen jerarquia, no saben amb qui parlar al ser una cosa tan flexible i poc organitzada que no hi ha interlocutors. Per totes aquestes raons, que venen de la banda una mica arrogant i prepotent d'un sindicalisme que pensa tenir la força de la seva pròpia afiliació, i també per un problema de cultura, perquè la cultura del sindicalisme és més organitzativa, més construïda. Aquí hi ha un problema clau, perquè al mateix temps que veiem aquesta dificultat sabem que sense el moviment obrer aquest moviment global tindrà grans dificultats, perquè malgrat el seu desgast, malgrat la seva debilitat, el sindicalisme és la força organitzada del moviment social més forta, la més important, i no podem dir que construïm una altra globalització sense els sindicats. Com fer-ho per reunir a la mateixa taula un moviment totalment assembleari del tipus del Moviment de Resistència Global amb altres grups de moviments o organitzacions, sindicats, ONG més grans, etc.? Com fer-ho per permetre a tots existir, parlar, poder desenvolupar la seva acció sense aixafar a un d'aquests grups? És una de les coses més difícils pel futur, crec jo.

Un altre tema és quina mena d'aliança mundial construir, perquè el que sabem és que si no construïm una aliança mundial, perquè el moviment va començar a Chiapas, després va sortir del Nord, de Seattle, el risc és veure el moviment amb les lents del Nord. Alguns exemples. Les llistes de les ciutats del moviment: Seattle, Washington, Niça, Praga, Gènova, Quebec, totes són del Nord, totes, no hi ha ni una ciutat del Sud. De fet n'hi ha, però veurem després per què hi va haver una ciutat del Sud. Un altre exemple molt senzill. Jo era al Quebec per a la Cimera de les Amèriques. Al Quebec va ser una sorpresa molt gran perquè hi havia un mur com a Gènova, però els joves van ser capaços de destruir el mur de manera pacífica, hi va haver gasos lacrimògens però poca violència, però el fet que els joves fossin capaços de destruir el mur i d'entrar dins de la part protegida de la ciutat va ser un xoc increïble. La CNN, que és l'única cadena de televisió mundial que existeix, com que érem al nord d'Amèrica i Bush hi era dins, va parar tota la seva programació i durant quatre hores va donar en directe la batalla de Quebec. D'una banda és perfecte, donar la possibilitat a tothom arreu del món que té la CNN de veure la batalla de Quebec. Però en el mateix sentit hem de saber que a Gènova hi havia quatre vegades més gent que al Quebec, però la CNN mai no va parar la seva programació per difondre les imatges durant quatre hores, només hi va haver, cada mitja hora, cinc minuts d'informació. Però el que hem de saber també és que la mateixa manifestació a Nova Delhi, a Buenos Aires, a Johannesburg, on sigui del Sud, com a màxim tindrà un minut d'informació a la CNN, no més. I això què significa. No és més que un exemple aquesta història de la CNN però la visió que podem tenir del món pot ser una visió del Nord mirant al Nord, i això és el que no volem. Però l'única manera de canviar la forma de veure les prioritats és fer-ho de manera conscient i el cas de Porto Alegre és això. El Fòrum Social Mundial va ser a Porto Alegre perquè ho vam decidir, hi va haver una conferència del moviment a Ginebra, a Suïssa, el juny de 2000, en la qual vam decidir organitzar Porto Alegre de manera conscient. Hi havia diverses persones de l'Estat espanyol, francesos, americans,... i va ser una decisió conscient. I sense aquesta aliança mundial no seria possible construir un cicle de mobilitzacions en el qual el Sud pugui tenir tot el seu espai i totes les seves maneres d'actuar i d'integrar-se. Però al mateix temps, no volem construir una aliança mundial de tipus burocràtic, amb un Comitè Executiu, un Buró Executiu, perquè sabem que aquesta manera d'actuar és una garantia de fracàs. Aquí hi ha una dificultat, només l'apuntem.

I l'últim, per concloure, és que hi haurà problemes polítics, potser més al meu país que en el vostre, perquè aquí teniu un govern de dretes força liberal que imagino que el diàleg amb el moviment no és la seva prioritat, però a França no és el cas, per una raó molt simple. Jospin i el Govern saben que si a Estats Units el president es diu Bush i no Al Gore és perquè els demòcrates d'Estats Units no van ser capaços de donar resposta al moviment i hi va haver una pèrdua de 3-4% dels vots pels verds, que van ser l'origen del canvi de majoria. A Itàlia, el mateix, hi havia una majoria d'esquerres, de centre-esquerra, però que feia una política igual que la d'Aznar aquí, per això van perdre molts vots. La dreta a Itàlia no va guanyar gaire, Berlusconi tenia el mateix nombre de vots que abans, però l'esquerra va perdre molts vots per la seva pròpia política. I els socialistes francesos, que tenen eleccions en sis mesos, no volen córrer la mateixa mala sort, i per això volen donar resposta al moviment per construir una altra globalització, i a més llarg termini, fora de la demagògia electoral que poden fer, comencen a entendre que estem en un nou cicle dels moviments i del capitalisme i que no serà possible acompanyar el liberalisme. Si es fa una petita comparació, als anys 20 hi va haver una gran crisi econòmica al 29, però l'interessant després del 29 és que en el si de l'esquerra hi

havia dos tipus de resposta, la resposta radical, els soviètics, els anarquistes com hi havia aquí a Espanya, era gent que estaven en contra del sistema per canviar-lo, però al mateix temps hi havia gent dins del sistema que pensava en una altra alternativa, com els socialdemòcrates i també una part de la burgesia com Keynes, aquest gran economista que va ser capaç després del 29 de convèncer molts sectors de la burgesia de la necessitat de canviar de línia i d'orientació, i això va explicar per què en els anys 30 a Estats Units i Canadà, i a tots els nostres països després de la Segona Guerra Mundial, hi va haver aquesta fase una mica particular del capitalisme industrial. Avui el problema de la socialdemocràcia i més generalment de molts partits d'esquerra és que no tenen respostes, fins ara la seva única resposta era seguir al neoliberalisme. Sense conèixer bé la política espanyola tinc la impressió que a nivell econòmic entre el PSOE i Aznar les diferències no són massa grans, perquè és el mateix a França. I això és un senyal d'alerta per a l'esquerra en general, perquè el risc és de no tenir idees i de perdre el poder perquè no tenen alternativa, ja sigui una alternativa en contra del sistema o una alternativa dins del sistema. S'hauria de parlar del tipus de respostes concretes que comença a pensar la Internacional Socialista. He volgut, encara que sigui molt breument, plantejar aquest tema. Gràcies.